

Engin Erkiner: İlki resmi olarak cezaevi diye bilinir, ikincisi ise toplama kampıdır.

İlki 12 Eylül 1980 sonrasında Kürt halkına uygulanan zulmün simgesidir, ikincisi ise Nazilerin en tanınmış toplama kampıdır. Yeni Almanya'da değil, Polonya'dadır.

Birbirlerine benzeyen ve ayrı yanları vardır.

Benzer yanları, ikisinin de bir dönemin simgesi olmasıdır.

Benzemeyen yanlarına gelince:

Birincisi: Auschwitz'in nüfusu çeşitlilik gösterir: Yahudiler, Romanlar, komünistler ve daha az sayıda diğer kategoriler... Diyarbakır Cezaevi'nde bu kadar çeşitlilik yoktur. Orada bulunan esas olarak Kürtlerdir.

İkincisi: Auschwitz'de amaç insan kategorisinde sayılmayan mahkumları olabildiğince çalıştırmak ve artık işe yaramadıklarında da yok etmektir. Karşı safa geçmekle, Nazi ideolojisini benimsemekle kendinizi geçici olarak bile kurtaramazsınız. Ya da bu geçiş çok az kişi için geçerlidir. (zehirli gazla öldürölüp sonra yakılmak üzere hazırlanan Yahudilere gözkulak olan Nazi yandaşı az sayıda Yahudi gibi...)

Diyarbakır'da ise asıl amaç, kişinin bedeninin değil, kişiliğinin yok edilmesidir. Karşı tarafın görüşlerini kabul edin, onların yanında yer alın, mesele büyük oranda bitmiştir.

Diyarbakır'da şiddet, kişiliğin yok edilmesinde etkili bir araç olarak kullanılır.

Auschwitz'de de şiddet vardır ama daha azdır. Sonuçta zaten insandan saymadıklarının kişiliğinin yok edilmesi Nazileri ilgilendirmemektedir.

Auschwitz'de insan saçından dokunmuş halılar, öldürülmüş insanların yakılmadan önce ağızından çıkarılmış altın dişler görebilirsiniz. Burada yapılan, insanlık tarihinin ilk sanayi katliamıdır. İnsanın işe yarayan her şeyinden yararlanacaksınız. Tıpkı bir fabrikada malın hiçbir bölümünü boşa harcamamak gibi...

Diyarbakır'da amaç farklı olduğu için böyle bir durum söz konusu değildir.

Üçüncüsü: Diyarbakır'da yapılanlar, Kürt toplumunda duyulması için yapılmıştır. Diyarbakır, bu anlamda, genel bir gözdağıdır.

Auschwitz'de ve benzeri kamplarda nelerin yapıldığı ise, ayrıntılı olarak ancak Nazi rejimi çöktükten sonra ortaya çıkmıştır.

Bu nedenle, Diyarbakır Cezaevi'nin hatırlanması ancak orasının müze yapılmasının ötesinde, tutuklulara yapılmış olan uygulamaların da yazılı hale getirilmesiyle birlikte anlam kazanır.

Auschwitz'de insanların zehirli gazla öldürüldükleri salonları, yakıldıkları krematoryumları, onlardan arta kalanlarla yapılmış eşyaları görebilirsiniz.

Diyarbakır'da ise sadece koğuş duvarlarını görürsünüz. O duvarlar, bir dönem onların arasında neler yapıldığının ifadeleriyle de doldurulmalıdır.